

מראי מקומות - מגילה לא:

א. ואין מפסיקין בקללות

ביארו תוס', דכיון דעמו אנכי בצרה, א"כ אינו בדין שיברכוני בני על הצרות. דהיינו, דאם היו מפסיקים הקללות באמצע, א"כ יהיו צריכין לברך על הקללות. והק' הטורי אבן, הא בעיקר התקנה דהפוחת והחותם מברכים לפניו ולאחריה איזה ברכה איכא על הפורענות, הרי יש מי שבירך לפניו ויש מי שיברך אחריו, והוא אינו מברך כלל. וכ' דאולי גדר הדין דהפוחת מברך לפניו והחותם לאחריה הוא דהם מוציאין כל העולים בברכתם, והיינו כאילו כל אחד מברך על החלק שלו כשעולה לתורה. וא"כ שפיר יהי' נחשב ברכה על הפורענות אם מתחיל או מסיים בקללות, ולכן צריך להתחיל מלפני הקללות ולסיים אחריהם.

וע' בט"ז (או"ח תכ"ח, ה') שג"כ הק' קו' הטו"א, וכ' דמה דלא היו מברכין בזמן המשנה אלא הפוחת והחותם, הביאור הוא דלא היו מחויבין לברך, אבל ודאי היו יכולים לברך אם ירצו. ועל כן באה הגמ' לומר דבכה"ג אסורים הם לברך כאן, ולכן שפיר תקנו שאין להפסיק בקללות (ובתוך דבריו ג"כ מבואר כמש"כ הטו"א, דגדר הדין הוא דהפוחת והחותם מוציאם האמצעים, ואין ברור לי אם כוונתו באמת לומר כהטו"א, דאפי' אם אינו מברך בפועל, הוי כאילו בירך, ולכן אין מפסיקין בקללות, או דכיון דיכולין לברך אם ירצו, ע"כ קובעים שאין להפסיק כדי שלא יבא א' לברך, וצ"ע). וע"ע בתוס' יו"ט כאן שכ' דאפי' בזמן המשנה שייך דין זה, דהא בתעניות ה' העולה לקללות האחרון (וע' בטורי אבן מש"כ להק' על תי' זה), וע"ע בתוס' רעק"א כאן שהביא מהלחם משנה שמצא בירושלמי דאין לך טעון ברכה לפניו ולאחריה אלא שירת הים, ועשרת הדברות, וקללות שבת"כ ושבת משנה תורה, ולפ"ז, כ' רעק"א, אי"צ לכל הדחוקים שאמר, והמשנה עולה יפה כפשוטה.

ב. ר"ל אומר לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות

הק' השפת אמת, הא ודאי מודה ר"ל לטעם הראשון, לפי שאין שייך טעם ר"ל אלא לאחר שתקנו שיהא כאו"א מברך, וא"כ למה מוסיף טעם שלו [וע' לעיל, דמבואר מדברי האחרונים דנקטו דגם בזמן שלא הי' כאו"א מברך הי' שייך טעם זה, ודלא כהנחת השפ"א, וע"ש בהמשך שהביא דבריהם]. ותי' דכהיום לא שייך טעם דמוסר ד' בני אל תמאס, שהרי מברכין עלי', ולא שייך לומר דמואס במה שמברך עלי', ולכן אמר דהאידינא איכא טעם אחר שלא להפסיק, משום הברכה גופא.

ג. עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין

קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, וכו'

העיר המהרצ"ח, הא במערבא לא היו גומרין התורה אלא א' בג' שנים, וא"כ איך קיימו תקנה זו של עזרא, וכן הק' היעב"ץ

לעיל (כט:), והניח בקו'. וע"ע בפני יהושע לעיל (ל) דנקט ג"כ דתקנה זו לא הי' כבני מערבא. וע"ע בגבורת יצחק (שבועות בהלכה ואגדה, ענין ט"ז), שדייק מדברי הרמב"ם (תפלה י"ג, א'-ב') דאף בני מערבא היו קורין הקללות קודם עצרת ור"ה, ומשמע דכוונתו לומר דבנוסף על הקריאה הרגילה, היו קורין הקללות. וע"ע בספר אבני חפץ (שבת, סי' ג), שכ' ע"פ מה שהביא שם מאוצר הגאונים, דמה שהיו קורין בני מערבא כל התורה א' לג' שנים, זהו רק בקריאת הש"ץ בצבור, אבל כאו"א הי' קורא כל התורה בכל שנה ג"כ, וא"כ י"ל דלענין זה תיקן עזרא שיהו קורין את הפרשיות לפי הסדר, כך שיקראו הקללות קודם עצרת ור"ה.

ד. קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבת משנה

תורה קודם ר"ה... כדי שתכלה שנה וקללותיה

הק' תוס', למה מקפידין לקרות נצבים קודם ר"ה, הא הקללות הם בפ' כי תבוא. והביא לתרץ דגם רוצים שנקרא הקללות של נצבים קודם ר"ה, וע"ש מש"כ להק' ע"ז. ולכן פי', דרוצים לחלק בין קללות דפ' כי תבוא ובין ר"ה, שלא יהיו סמוכים הקללות כ"כ לר"ה. ועפ"ז כ' ג"כ ליישב הא דנוהגין לקרות פ' במדבר קודם עצרת, כדי לחלק בין קללות דפ' בחקתי ובין עצרת. עוד כ' הדרש משה (בעניני שבועות, חלק א' [עמ' ק]) שיש עוד טעם שקורין פ' במדבר קודם מתן תורה, לפי שיש שייכות גדולה בין פ' במדבר לקבלת התורה. דהיינו, דבפ' הפקודים כתוב לשון "שאו", דהיינו שהאדם נישא ע"י המספר, בראותו שהוא והגדול שניהם נמנים רק לא', ועי"ז יתחזק לומר שגם הוא יכול להתגדל, ולכן שפיר קורין פרשה זו קודם לקבלת התורה.

ה. מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין מנחה

במנחה שם קורין בשני, וכו' דברי ר"מ, ר"י אומר מקום

שמפסיקין וכו' שם קורין בשבת מנחה, בשני, ובחמישי

ובטעם פלוגתייהו, כ' היד דוד דיש לומר דתלוי בצורת תקנת קריאת התורה, דאם משה רבנו תיקן עיקר הקריאה, דהיינו בשבת בשחרית, ועזרא תיקן שאר קריאות, א"כ י"ל דרצו לעשות היכר בין הקריאות, ולכן תקנו שיהא לעולם קורא עוד פעם מה שכבר קרא באותן הקריאות. ועוד י"ל, דסבר שרוצים לסיים כל התורה בתקנת משה דוקא, ולכן צריך לקרות כל התורה בשבת שחרית, וממילא צריך לחזור ולקרות אף מה שכבר קראו. וי"ל דבזה חולק עליו ר"מ, וס"ל דכל התקנות האלו היו מתקנת משה, או להיפך, דעזרא תיקן הכל. ועוד י"ל דאינו חולק בעיקר תקנת קריאת התורה, אלא דס"ל דאי"צ לעשות היכר או לסיים כל התורה בתקנת משה דוקא.